

KORYS

iki 3 m.

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Žaismė ir atradimai. Rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo pedagogui, parengtos ir išleistos įgyvendinant Europos socialinio fondo lėšomis finansuojamą projektą „Inovacijos vaikų darželyje“. Projektą inicijavo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, vykdė Nacionalinė švietimo agentūra.

ŽAISMĖ IR ATRADIMAI. Rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo pedagogui rengė autorių grupė: Ona Monkevičienė (grupės vadovė), Rita Gruodytė-Račienė, Tatjana Jevsikova, Leonas Kleniauskas, Eglė Krivickaitė-Leišienė, Asta Lapėnienė, Sonata Latvėnaitė-Kričienienė, Rita Makarskaitė-Petkevičienė, Ligita Neverauskienė, Viktorija Sičiūnienė, Vaida Stupurienė.

Konsultavo: Vitalija Bujanuskienė, Laimutė Jankauskienė, Edita Maščinskaitė

Leidinį recenzavo Stefanija Ališauskienė

Kalbos redaktorė Anželika Tekutienė
Fotografai: Juozas Lukoševičius, Lina Mickevičė
Dailininkė Živilė Šimėnienė
Dizainerė Silva Jankauskaitė

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-454-539-9

Išleido ir spausdino UAB „Vitaė Litera“

© Nacionalinė švietimo agentūra, 2021

Viktorija Sičiūnienė,
Sonata Latvėnaitė-Kričėnienė

KORYS

ŽAISMĖ IR ATRADIMAI
REKOMENDACIJOS IKIMOKYKLINIO
UGDYMO PEDAGOGUI
I RINKINYS

Vilnius, 2021

LINIJŲ KARALYSTĖJE / 8 p.

12. Meninė raiška
17. Kūrybiškumas

SEKOS RITMU / 14 p.

18. Mokėjimas mokytis

PENKIOS ANTELĖS / 33 p.

12. Meninė raiška (muzika)

11. Skaičiavimas ir matavimas

MILŽINAI IR NYKŠTUKAI / 19 p.

1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai
10. Aplinkos pažinimas

POKYČIAI / 28 p.

1. Kasdienio gyvenimo įgūdžiai
16. Problemų sprendimas

VIZUALINIS FIGŪRŲ DERINIMAS / 23 p.

18. Mokėjimas mokytis

KNYGELĖS AKCENTAI

Knygelės *Korys* paskirtis – pasidalyti idėjomis, kaip gali būti kaupiama ankstyvoji matematinė patirtis, paprastai labiausiai siejama su vaiko intelektine raida. Norėdami, kad vaikas išmoktų susieti idėjas, kaupti jas atmintyje, logiškai išdėlioti, nuo mažens turime rūpintis jo gebėjimu sutelkti ir išlaikyti dėmesį ties matematiniais (ir ne tik) objektais ir jų sąveika.

GALIMYBĖS

Knygelėje pateikiamos šešios temos. „Linijų karalystėje“ atskleidžiama, koku nuoseklumu ir atliekant kokias veiklas galėtų vykti ankstyvoji vaiko pažintis su įvairiomis linijomis. Tema „Sekos ritmu“ atkreipia pedagogų dėmesį į visą spektrą smulkių gebėjimų, kuriuos svarbu įgyti vaikui, kad vėliau jis galėtų sėkmingai plėtoti sekų ir dėsningumo pažinimo gebėjimus. Kaip galima padėti vaikui suprasti ir apibūdinti dydžius ir išmokti vartoti sąvokas, skirtas jų panašumui ir skirtumams apibūdinti, atskleidžiama temoje „Milžinai ir nykštukai“. Vaiko erdvinio mąstymo ugdymo idėjomis pasidalijama temoje „Vizualinis figūrų derinimas“. Vaiko matematinių gebėjimų plėtotė priklauso ne tik nuo specifinės matematinės veiklos, bet ir nuo kasdien įgyjamų patirties, praturtintos žaidybiniais, kūrybiniais ir meniniais elementais. Tokios veiklos pavyzdžių rasite temose „Pokyčiai“ ir „Penkios antelės“. Knygelėje siūlomos veiklos patiem mažiesiems, tačiau jose perteikiamos idėjos gali būti lengvai pritaikomos ir plėtojamos organizuojant darbą ir su vyresniais vaikais.

RODYKLĖS PEDAGOGUI

Dėmesio apimtis plečiasi vaikui augant, tačiau kiekviename amžiaus tarpsnyje – vis kitaip. Antai, iki 2 metų amžiaus vaikai pasaulį pažįsta per pojūčius ir judėjimą. Įvykius kūdikiai geriausiai prisimena tada, kai aktyviai dalyvauja kūrybinėje, tiriamojoje veikloje, kai gausu žaidimų, vaikų veiksmus lydinčių rimuotų ir ritmingų sakinių ar dainelių, kai suaugusysis nuolat pakartoja vaikų veiklai būdingus žodžius ir trumpus sakinius, įtraukia vaiką į pasikartojančius įvykius.

Nuo 2 metų vaikų galimybės pažinti pasaulį gerokai išsiplėčia: svarbų vaidmenį vaiko gyvenime ima atlikti ne tik veiksmai ir pojūčiai, bet ir vaizdai (piešiniai, schemas ir pan.), ir žodžiai. Šiame amžiaus tarpsnyje itin svarbu atkreipti vaiko dėmesį į kasdienėje jo veikloje pasikartojančius elementus, rūpestingai ir atsakingai skatinti jį taisyklingai įvardyti daiktus ir reiškinius. Itin svarbi yra vaiko saviraiška per piešinius, kuriuose atsispindi besikeičiantys vaiko vaizdiniai apie jį supantį pasaulį. Piešiniuose atsirandančios linijos, figūros ir jų įvardijimas – ne kas kita, kaip ankstyvoji vaiko matematinio ugdymosi patirtis. Labai svarbu supažindinti vaiką su kuo įvairesnėmis piešimo ar tapymo technikomis, kitokiais saviraiškos būdais.

Apie 2–3 metus vaikai ima žaisti vienas šalia kito, tačiau tai yra labiau vienas kito stebėjimas, nei vaidmenų žaidimai. Pedagogas, pajutęs, kad vaikas jau įžengė į mokymosi stebint vystymosi stadiją, turėtų tapti vaiko veiklos modelio pavyzdžiu. Kiekvieną tikslingą veiksmą ar mąstymo būdą jis turėtų gebėti suskaidyti taip smulkiai ir gebėti jį tiek detaliai parodyti ar paaiškinti, kad jį stebintis vaikas aiškiai įsivaizduotų visas detales ir jų ryšius. Taigi, pedagogui čia tenka itin svarbus vaidmuo: jo žodynas, pasikartojančios kalbinės konstrukcijos atlieka be galo svarbų vaidmenį, užtikrinant vaiko intelekto raidą.

1

LINIJŲ KARALYS- TĒJE

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS. **2 žingsnis:** supranta vis daugiau žodžių, kuriais apibūdinamos linijos. **3 žingsnis:** skiria skirtingų formų linijas, supranta ir pradeda vartoti linijų formą, storį, ilgį, kryptį nusakančius žodžius.

12. MENINĖ RAIŠKA, VIZUALINĖ RAIŠKA. **2 žingsnis:** tyrinėdamas dailės medžiagas ir priemones, intuityviai atranda skirtingus darbo su jomis būdus. **3 žingsnis:** piešdamas, antspauduodamas, tapydamas labiau mėgaujasi procesu, o ne rezultatu.

17. KŪRYBIŠKUMAS. **2 žingsnis:** domisi naujais daiktais, vaizdais. **3 žingsnis:** atranda vis naujus dalykus artimiausioje aplinkoje, įsivaizduoja daiktus, apie kuriuos jam pasakojama.

PASIEKIMAI

VIETA:
vidaus ir
lauko erdvė
(meno erdvė)

FORMA: atradimų
stotelės, pažinimo salos,
kūrybinės dirbtuvės,
vaikų projektas

Audinys ir audinių skiautės,
segtukai, virvė, žibintuvėliai ar
kiti šviesą skleidžiantys šaltiniai.

Horizontalios, vertikalios,
įstrižos linijos, pirmyn,
atgal, lankas.

- Ar pastebi, atpažįsta linijas kasdienėje aplinkoje?
- Ar geba nukopijuoti, atkartoti liniją miniatiūriškai?
- Kaip apibūdina liniją?
- Kokius daiktus įsivaizduoja, kai mato tam tikros rūšies liniją?
- Kaip vaikas emociškai reaguoja į įvairiomis priemonėmis išgaunamas linijas?

Tiesios linijos

Zigzagai

Banguotos linijos

Spiralės

ĮTRAUKIANTIS KONTEKSTAS

Pažintį su bet kokia linija pradėkime nuo jos stebėjimo kasdienėje vidaus ar lauko aplinkoje. Pavyzdžiui, sūpynių virvės yra tiesios linijos, tačiau, kai jos juda pirmyn ir atgal, sūpynių judėjimo trajektorija (kelias) yra lanko formos (netiesi linija). Panašiai, kaip ir sūpynės, juda sieninio laikrodžio švytuoklė, mamos rankose į šonus sūpuojamas vaikas. Banguotą liniją mums primena judančios žaislų detalės, banguojanti stogo danga, žiogo judėjimo trajektorija ir pan.

1 veikla. LINIJOS KELIAS (stambioji motorika)

Leiskime vaikui fiziškai pajusti liniją, organizuodami atitinkamas veiklas darželio grupėje. Visuomet iš pradžių naudokime didelius daiktus. Pavyzdžiui, atsineškime į grupę ilgą virvę, ant didelio lapo nupieškime shematizuotą grupės planą (pagal vidaus erdvės apstatymą) ir jame pažymėkime liniją – virvės kelią. Išnagrinęję planą, vaikai įsikimba į virvę ir pagal pateiktą schemą keliauja. Baigus eiti, virvė nuleidžiama ant žemės.

Pasiūlykime vaikams koja ar ranka piešti linijas ant sienoje pritvirtinto lapo (tikėtina, kad vyraus lanko formos linijos). Arba pasiūlykime su mašinėlėmis įveikti zigzago formos kelią ar važinėti įsivaizduojamo miesto gatvėmis. Galima iš pusmaišio jūros nugludintų akmenukų ar naudojant kokias nors kitas priemones padaryti norimos formos kelią ir pasiūlyti vaikams lėtai, atsargiai keliauti tuo taku. Kaskart įvardykime liniją, kuri atsiranda vaiko veikloje.

2 veikla. LINIJOS – VINGIAI (smulkioji motorika)

Padirbėjus su dideliais daiktais, pasiūlykime užduočių su miniatiūriniais žaisliukais, didaktiniais paveikslėliais. Pradėkime nuo stambesnių paveikslėlių su viena linija ir pamažu pereikime prie smulkesnių vaizdų, kuriuose yra daugiau įvairių linijų.

Pavyzdžiui, paprašykite:

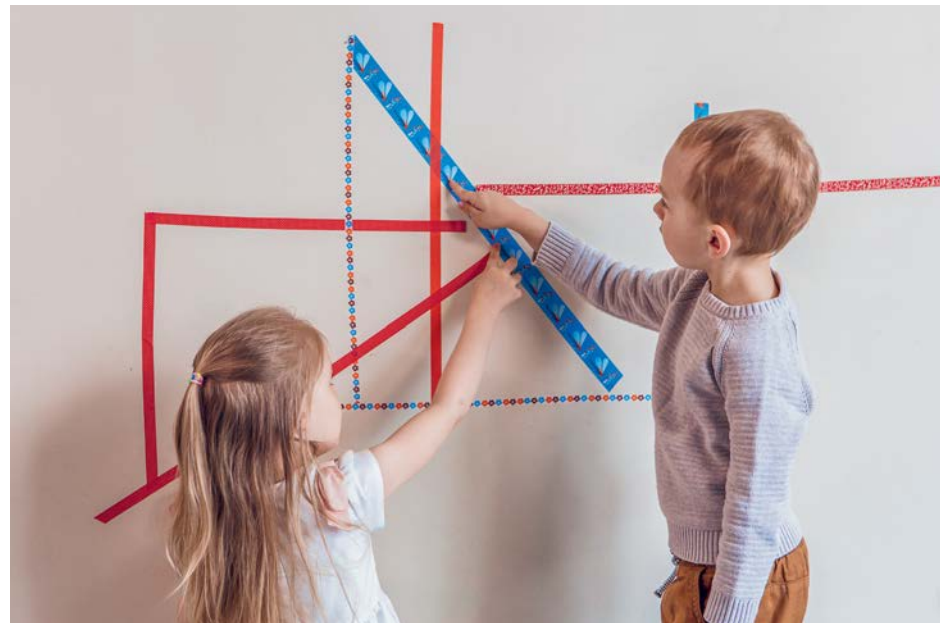
- pieštuku apvesti vabzdžio judėjimą;
- pajusti liniją, kerpant popierių per nupieštą liniją;
- atkartoti liniją ant šviesos stalo pabertame smėlyje;
- ant linijos sudėlioti mozaiką.

3 veikla. LINIJOS NUOTRAUKOSE IR ABSTRAKČIUOSE PIEŠINIUOSE

Tik tuomet, kai vaikai be vargo atkuria liniją miniatiūriškai, mokykime linijas atpažinti nuotraukose, o dar vėliau – abstrakčiuose piešiniuose. Pavyzdžiui, mažiems vaikams labai patinka linijų paveikslėlius jungti su tas linijas turinčių daiktų nuotraukomis ar paveikslėliais. (žr. šios knygelės priedų 1 lapą)

4 veikla. LINIJOS KŪRYBINĖJE VEIKLOJE

Vaiko pažintį su bet kokia linija užbaikime kūrybiniu darbu.

Vaiko sugebėjimas atpažinti ir apibūdinti įvairias linijas vystosi kartu su jo raida ir priklauso nuo vaiko pažinimo ir kalbos gebėjimų lygio. Plėtoti vaikų supratimą apie įvairias linijas reikia palaipsniui, pakankamai dėmesio skiriant vienos rūšies linijos ypatumams pastebėti, išjausti, atpažinti, apibūdinti. Linijos samprata, kuri ilgainiui rasis vaiko galvoje, plėsis kartu su jam siūlomų veiklų įvairove.

Linija (pagal *zodynas.lt*)

1. Mat. ilgio matą teturinti taškų aibė, vaizduojama brūkšniu, taškais, brūkšneliais: tiesioji, kreivoji, baigtinė, begalinė, uždaroji linija. Plona, stora linija. Taškinė, brūkšninė linija.
2. Matoma ar įsivaizduojama riba, apybrėža: horizonto, pusiaujo, fronto, kranto, potvynio, sniego, demarkacijos linija. Šoninė, galinė, vidurio, skiriamoji linija. Sprando, pažasties, dantenu, antakių linija. Kūno, figūros linijos. Vesti, žymėti, peržengti, užminti liniją. Užlipti ant linijos. Saugoti (kūno) linijas.
3. Eilė, virtinė, ruožas: apkasų, gynybos, gairių linija. Spektro linijos.
4. Ryšio, susisiekimo, tiekimo kelias: oro, telefono, elektros, dujotiekio linija. Tiesti, atidaryti, paleisti, taisyti liniją. Linija veikia, sugedo, užimta, laisva.
5. Įrenginių eilė, apimanti tam tikrą gamybos procesą: konvejerinė, automatinė linija. Pieno linija. Surinkimo, plovimo, pilstymo linija. Paleisti, stabdyti liniją.
6. Veiksmo, veiklos, pažiūrų, elgesio kelias, kryptis: gyvenimo, biografijos, elgesio linija. Romano siužeto linija.
7. Pirmtako (ar jų poros) ir palikuonių eilė, giminystė: genealoginė linija. Kraujo, grynoji linija. Tiesioji, šalutinė linija. Giminystė: tėvo, motinos linija (pagal tėvo, motinos liniją).

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Veikla su plastilinu. Vaikams išdalijami lapai su linijomis. Vaikai ant linijų lipdo plastilino gabaliukus. Galima pasiūlyti iškočioti skirtingų spalvų plastilino linijas.
- Veikla su vandeniu. Stebime, kaip keičiasi linijos, kai jas tapome dažais ant vandens.
- Vaiko savityra. Atkreipkime vaikų dėmesį į jų riešuose ir delnuose matomas linijas. Jos mums primena upes arba medžių šakas. Stebėkime plaukų linijas, veido linijas, atlikdami savimasąžo pratimėlius. Vaizduokime augančius medžius, kūno linijomis atkartodami medžių formas. Susikibę rankomis vaikai gali tapti upės linija, kuri teka grupės „kraštovaizdžiu“. Taip vaikai išmoksta susisieti su juos supančia gamta.
- Žemėlapių nagrinėjimas ir sudarymas. Mokomės atrasti žemėlapyje ar pavaizduoti upių, kelių, valstybės ribų linijas.

KAŠ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Ar vaikas išlaiko dėmesį, kai jam skiriama užduotis? Kiek ilgai, kaip kruopščiai ją atlieka? (11, 12)
- Kokias linijas atpažįsta kasdienėje aplinkoje? Kaip tai pasireiškia? (11)
- Kaip tiksliai nukopijuoja, atkartoja linijas miniatiūriškai? (11)
- Ar atpažįsta linijas nuotraukose, piešiniuose? (11)
- Kiek idėjų turi, kokius daiktus, piešinius sukuria iš linijų? (12, 17)
- Ar mėgaujasi, atrasdamas spalvų, linijų įvairovę? (12, 17)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

- Jei kuris nors vaikas bijo rankomis liesti medžiagas, su kuriomis dirbama (dažus, smėlį, molį ir pan.), pasiūlykime jam netiesioginius medžiagos lietimo būdus: dažyti (išgauti) linijas teptuku, pagaliuku. Leiskime jam stebėti kitus vaikus ir padrąsinkime, pasiūlydami kartu atlikti užduotį. Pavyzdžiui, leiskite vaikui vedžioti jūsų ranką.
- Jei yra dar rišliai nekalbančių ar negalinių aiškiai išreikšti minčių vaikų, jų galima paprašyti norimą mintį išreikšti piešiniu.
- Vienu metu pateikiamos informacijos apie linijas gausa gali vaiką išgąsdinti ir sugluminti arba išblaškyti, todėl jis negalės susikaupti ties užduotimi. Todėl siūlomame paveikslėlyje turėtų būti pateiktas gerai apgalvotas informacijos kiekis, nurodyti labai konkretūs, aiškūs žingsniai, kad vaikas suprastų, ką jam reikės atlikti. Patartina vaikui siūlyti vis sudėtingesnio lygio užduočių, kad jis jaustų norą ir motyvaciją bandyti jų įveikti kuo daugiau, o įveikus – pasidžiaugti sėkme, kad jam pavyko.
- Vaikai ne iš karto atras ir pastebės įvairių tipų linijas, tad pažintis su jomis turėtų vykti palaipsniui. Stebėkime, kokias linijas vaikas jau pastebi, pavadina, padėkime atrasti naujų. Atkreipkime dėmesį, kad linija, priklausomai nuo žiūrėjimo į ją kampo, gali atrodyti vis kitaip. Mokykime pastebėti pokyčius, atrasti jų priežastis. Siūlomos veiklos lengvai integruojamos su kitomis veiklomis. Jas atliekant ugdomi ir lengvai stebimi ne tik aprašytieji vaikų gebėjimai, todėl organizuojant šias veiklas pedagogui rekomenduojama iš anksto pasirengti vaikų gebėjimams įvertinti ir fiksuoti skirtas formas.

2

SEKOS RITMU

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS. 3 žingsnis: geba kopijuoti, pratęsti, atkartoti, atpažinti, sukurti AB (BA) tipo seką.

18. MOKĖJIMAS MOKYTIS. 3 žingsnis: atidžiai stebi, bando. Džiaugiasi tuo, ką išmoko.

VIETA:
vidaus erdvė
(meno erdvė)

FORMA: tyrinėjimų
laboratorija,
atradimų stotelės

Sekos elementai A ir B,
pasikartojantis sekos segmentas
AB (seka AB), panašu / skiriasi,
prieš / po, kitas, paeiliui ir pan.
Nukopijuoti, pratęsti, atkartoti,
atpažinti (surasti), sukurti.

Dviejų paeiliui einančių
spalvų juostelės (įvairūs
spalvų deriniai). Nedideli
tokių pačių spalvų daiktai
(karoliukai, konstruktoriaus
detalės ir pan.).

- Iš kokių elementų sudaryta seka AB?
- Koks yra pirmasis sekos elementas?
- Kokia yra sekos elementų tvarka?
- Ar vaikas atranda pasikartojantį sekos segmentą?
- Ar sutelkia dėmesį į tai, kas jam sakoma, rodoma?
- Ar bando pakartoti?

Seka AB

1 veikla: AB TIPO SEKOS KOPIJAVIMAS

Leiskime vaikui išsirinkti norimą kortelę su pavaizduota AB tipo spalvų seka (pvz., raudona, mėlyna, raudona, mėlyna ir t. t.), o tada pasiūlykime ją nukopijuoti, dedant atitinkamų spalvų daiktus žemiau pavaizduotos juostelės.

2 veikla: AB TIPO SEKOS PRATĖSIMAS

Nupieškime ant popieriaus nebaigtą dviejų spalvų elementų seką. Paskatinkime vaiką garsiai pasvarstyti, iš kokių pasikartojančių elementų sudaryta seka. Stebėkime, kaip vaikas supranta, koks elementas po kokio seka, ar seka turi pabaigą. Atkreipkime vaiko dėmesį į pasikartojantį sekos segmentą.

Tada vaikams pasiūlykime išsirinkti norimą kortelę su nebaigta spalvų seka. Paprašykime seką pratęsti, ant nenuspalvintų kortelės langelių uždedant atitinkamų spalvų daiktus. Nenuspalvinti langeliai gali būti bet kurioje sekos vietoje: gale, priekyje ar viduryje.

3 veikla: AB TIPO SEKOS ATKARTOJIMAS GARSU

Iškeliamas klausimas, ar tokio paties tipo seką galima sukurti iš kitokių elementų. Atliekant veiklą vaikams pasiūloma užsimerkti ir pasiklausyti garsinės sekos (pvz., *pliaukšt, trept, pliaukšt, trept*). Vaikų paklausiama, ar girdėti garsai irgi sudaro seką, ir aptariama, kad seką gali sudaryti ne tik vaizdiniai, bet ir garsiniai elementai. Tuomet pasiūloma dar kartą pasiklausyti garsinės sekos, tik šįkart atsimerkus ir stebint spalvų seką. Prieš klausantis, susitariama, kad kiekviena spalva turi savo atitikmenį – garsą (pvz., raudona – plojimas delnais, mėlyna – trepsėjimas kojomis). Išklausius garsinės sekos, aptariama, kokie garsiniai elementai sudarė seką. Tada vaikui pasiūloma pačiam sugalvoti garsinių elementų ir atitinkamai, laikantis turimos spalvų sekos struktūros, atkartoti ją savo sugalvotais garsais.

4 veikla: AB TIPO SEKOS ATPAŽINIMAS APLINKOJE

Vaikams parodomas gyvūno ar vabzdžio, kurio kūnelis turi dryželius (pvz., bitės), paveikslukas ir paprašoma apibūdinti jo kūnelio raštą. Tada pasiūloma apžiūrėti daugiau paveikslukų, nuotraukų, kuriose galima surasti panašių pasikartojimų. Vaikai skatinami pagalvoti ir prisiminti, kur dar ir kokias sekas yra matę savo aplinkoje. Tyrinėjant surastą objektą, vaiko paprašoma įvardyti, kokie elementai jame pasikartoja, paaiškinti, kaip atpažino seką.

5 veikla: AB TIPO SEKOS SUKŪRIMAS IŠ ATMINTIES

Vaikų paprašome apžiūrėti kokią nors daiktų seką, o tada ją atkurti iš atminties, dėlioiant daiktus (pvz., iš paeiliui sudėtų kankorėžių ir pagaliukų). Jei matome, kad vaikas klysta, kitą kartą, prieš jam dėlioiant, atkreipkime jo dėmesį į pirmą sekos elementą, koks elementas eina po jo, kokia yra pasikartojančių elementų grupė.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

Vaiko pažintį su konkrečia tipo seka plėtojame kuo įvairesnėse situacijose ir kontekstuose. Nagrinėtinos sekos:

- vaizdinės: geometrinių figūrų sekos (pvz., ▼●▼●▼●), skirtingų dydžių sekos (pvz., didelis, mažas, didelis, mažas) ir pan.;
- garsinės: sekų kūrimas ritmingu plojimu (pvz., plojimas, pauzė, plojimas, pauzė), pasitelkiant skirtingų instrumentų garsus (pvz., būgnai, lėkštės, būgnai, lėkštės), muzikos kūrinių su pasikartojančiais motyvais klausymasis;
- žodinės: pasakų, eilėraščių su pasikartojančiais motyvais ir nuspėjamu turiniu skaitymas (pvz., pasaka „Ropė“, pasaka apie Auksaplaukę ir tris meškiukus), dainelių, kuriose yra daug pakartojimų, dainavimas (pvz., „Išėjo tėvelis į mišką“);
- judesio: sekų vaizdavimas veiksmais (pvz., atsistoti, atsisėsti, atsistoti, atsisėsti, atsistoti, atsisėsti), šokis sekant pasikartojantį muzikinį ritmą, šokis pasikartojančia žingsnelių seka ar pasikartojančiais šokio judesiais;
- pojūčių: sekų pajutimas per lytėjimą, sekų kūrimas pasitelkiant objektų medžiagiškumą, tekstūras (pvz., šiurkštus, švelnus, šiurkštus, švelnus; minkštas, kietas, minkštas, kietas; blizgi saga, matinis akmuo, blizgi saga, matinis akmuo), bandymų atlikimas, tyrinėjant skonio pojūčius (pvz., ragaujant: saldus, rūgštus, saldus, rūgštus);
- skirtingų kategorijų objektų: pvz., vaisius, daržovė, vaisius, daržovė; gyvūnas, augalas, gyvūnas, augalas.

Atkreipkime dėmesį:

- maži vaikai dažniausiai pastebi, kad sekos sudaromos pagal spalvas, o kito sekai būdingo požymio (kai jis yra) nepastebi;
- maži vaikai labiau linkę kreipti dėmesį į sekos elementus, nei į jų išdėstymo tvarką;
- vaikams geriau sekasi nukopijuoti seką, kai originalas guli tiesiai virš daromos kopijos;
- vaikai lengviau pastebi horizontalia linija išdėstytą seką;
- su sudėtingesnių tipų sekomis (AAB, ABB, AABB, ABC) rekomenduojama supažindinti tik tada, kai vaikas parodo įgijęs visus veiklose paminėtus gebėjimus, dirbdamas su AB tipo sekomis.

KAJ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Ar vaikas geba nukopijuoti AB tipo seką? (11)
- Ar geba pratęsti AB tipo seką? (11)
- Ar vaikas sau priimtiniu būdu atkartoja AB tipo seką? (11)
- Ar atpažįsta AB tipo seką aplinkoje? (11)
- Ar geba atkurti seką iš atminties? (11)
- Kaip vystosi vaiko kalba apie seką? (11)
- Kaip jis elgiasi, kai kas nors pavyksta, nepavyksta? (18)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Jei vaikui sunku sutelkti dėmesį, prieš atliekant užduotį, daugiau laiko skirkite akių kontaktui su juo užmegzti. Pasistenkite, kad vaiko vizualiai niekas neblaškytų (nuo stalo arba grindų, kur dirbama su vaiku, nuimkite visus nereikalingus rakandus; su juo dirbkite tokioje vietoje, kur pro šalį nevaikšto žmonės; venkite veidrodžiais ar spalvingais objektais nukabinėtų sienų).

3

MILŽINAI IR NYKŠTUKAI

1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI. 2–3 žingsniai: paprašytas padeda daiktą į nurodytą vietą, pradeda susitvarkyti žaislus.

10. APLINKOS PAŽINIMAS. 2–3 žingsniai: atpažįsta ir pavadina kai kuriuos gyvūnus, daiktus, jų atvaizdus, domisi jais.

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS. 2–3 žingsniai: žaisdamas stengiasi rasti reikiamo dydžio daiktą. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakomas daikto dydis. Pradeda vartoti daiktų dydžiams nuskaidyti skirtus žodžius: *didelis – mažas, ilgas – trumpas, sunkus – lengvas, storas – plonas.*

VIETA:
vidaus erdvė

FORMA: žaidimas,
istorijų kūrimo stotelės,
atradimų stotelės,
pažinimo salos

Didelis – mažas, ilgas – trumpas,
toks pat – kitoks, aukštas – žemas,
milžinas – nykštukas. Kasdienių
daiktų, gyvūnų pavadinimai (pagal
situaciją). Susitvarkyti žaislus.

Tik dydžiu
besiskiriantys
personažai ir daiktai
(miniatiūriniai ir lėlės
dydžio).

- Ar vaikas gali apibūdinti daiktą, nurodydamas jo dydį?
- Ar gali pasakyti, kuo du daiktai panašūs / skirtingi?
- Kokius gyvūnus, daiktus pažįsta?
- Ar vaikas noriai susitvarko žaislus?

ĮTRAUKIANTIS KONTEKSTAS

Vaikas kviečiamas apžiūrėti nykštukų karalystės gyventojus (mažas namukas, maža lėlytė, mažas meškiukas, mažas paukščiukas ir pan.). Leiskime vaikui juos paliesti, apžiūrėti. Atkreipkime jo dėmesį, kad visi tos karalystės gyventojai yra panašūs savo dydžiu.

Pakartokime tą patį su milžinų karalystės gyventojais. Milžinų karalystėje gyvena tokie patys gyventojai, kaip ir nykštukų karalystėje, tik jie yra didesni (didelis namukas, meškiukas, didelė lėlytė ir pan.). Atkreipkime vaiko dėmesį, kad ir šios karalystės visi gyventojai yra panašūs savo dydžiu.

Vaikui pasakojama istorija apie dviejų karalysčių – nykštukų ir milžinų – gyventojus, kaip jie susitiko ir susidraugavo. Pavyzdžiui, didelis ir mažas meškiukas susitiko arbatos vakarėlyje. Jie arbatą gers iš dviejų žaislinių arbatos servizų – miniatiūrinio dydžio ir lėlių dydžio. Du arbatos servizus sumaišome draugėn. Vaikas turi išrūšiuoti stalo įrankius bei indus ir padėti juos tinkamo dydžio meškiukams.

Panašų žaidimą galima žaisti ir su drabužiais ar kitais kasdienėje aplinkoje naudojamais daiktais. Kaskart į tą pačią ar kitą susitikimo vietą atvyks vienas mažas ir vienas didelis, tačiau toks pat personažas. Kiekvienas krausis daiktus į atitinkamo dydžio lagaminą ar dėžutę, miegos atitinkamo dydžio lovose ir pan.

Vaikui žaidžiant su juo pasikalbame apie tai, kaip daiktai ir personažai skiriasi savo dydžiu.

Kaskart baigus žaisti, vaiko paprašoma susitvarkyti žaislus: personažas turi parodyti namo į savo karalystę, o per susitikimą naudoti daiktai turės būti surūšiuoti į atitinkamo dydžio dėžes (konteinerius).

Priešingus dydžius nusakančių žodžių (*ilgas – trumpas, storas – plonas, aukštas – žemas, lengvas – sunkus* ir pan.) mokome ne tuo pat metu, o vaiko žaidžiamus žaidimus palaipsniui pritaikydami mokymo tikslams.

KAJ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Kokie daiktai domina vaiką, ar jis susidomėjo užduotimi? (10)
- Kokių spalvų, formų daiktus atpažįsta? Kokias dar daiktų savybes žino? (11)
- Ar auklėtojo paskatintas vaikas susitvarkė žaislus? (1)
- Koku būdu vaiko veikloje dalyvavo suaugęs asmuo, kaip vaikas priėmė jo užuominas? (1)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

- Klausydamiesi sunkumų patiriančiam vaikui dydžių skirtumus pabrėžiančius žodžius reikia ištarti po keletą kartų, daugiau laiko skirti akių kontaktui su juo užmezgti prieš juos ištariant, paskatinti vaiką pakartoti ar kaip nors kitaip išreikšti, kad juos suprato.
- Vaikas dėmesį sukaups ir išlaikys ilgiau, jei žaidimas bus kuo labiau struktūruotas, t. y. turės aiškią pradžią ir pabaigą. Pasistenkime nuslopinti jo dėmesį blaškančius trikdžius. Pasirūpinkime, kad atliekant rūšiavimo veiklas būtų naudojami vaikui jau pažįstami daiktai

ir personažai, o vienu metu veikloje būtų naudojama nedaug daiktų. Taip pat vaikui reikėtų aiškiai pasakyti, ko iš jo tikimasi.

- Jei vaiko regimoji atmintis dar nėra išlavinta, pasistenkime, kad atliekant užduotį vaikui reikėtų suvokti mažiau žodžių. Venkime panašių regimųjų stimulų. Trumpinkime veiklos trukmę. Atidžiai stebėkime vaiką ir nutraukime veiklą nelaukdami, kol jis ims nuobodžiauti. Tikėtina, kad jis mieliau sugrįš prie tos pačios užduoties kitą kartą.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Kartu su vaiku pasiklausyti dainelės, kurioje raginama ką nors susitvarkyti (pavyzdžiui, „Netvarkos nykštuko daina“ iš miuziklo „Kakės Makės gimtadienis“). Pasiklausius dainelės paklausti vaiko, apie ką buvo ši dainelė, paskatinti jį susitvarkyti žaislus.

R. Radzevičius, A. Smilgevičiūtė. Netvarkos nykštuko daina iš miuziklo „Kakės Makės gimtadienis“:

- Pasakos „Auksaplaukė ir trys lokiai“ klausymasis ir aptarimas, kokių dydžių lovose miegojo, iš kokių indų valgė skirtingo dydžio meškos. Plėtojant aplinkos pažinimo gebėjimus, su vaiku galima pažiūrėti filmą apie natūralioje gamtoje gyvenančias meškas ar apsilankyti zoologijos sode.

Pasaka „Auksaplaukė ir trys lokiai“:

Pasaka „Trys lokiai“:

4

VIZUALINIS FIGŪRŲ DERINIMAS

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS. **2 žingsnis:** žaisdamas stengiasi rasti reikiamos formos daiktą. Nuotraukoje, piešinyje atpažįsta anksčiau matytą daiktą. **3 žingsnis:** tapatina daiktus pagal formą. Supranta daiktams lyginti skirtus žodžius: toks pat – ne toks, kitoks, vienodi – skirtingi ir pan.

18. MOKĖJIMAS MOKYTIS. **2 žingsnis:** nori naujų įspūdžių, todėl aktyviai domisi aplinkos daiktais, juda norėdamas paimti, pasiekti, išbandyti daiktus. Stebi ir mėgdžioja, klausia. **3 žingsnis:** džiaugiasi tuo, ko išmoko.

VIETA:
vidaus ir
lauko erdvė

FORMA: tyrinėjimų
stotelės, kūrybinės
dirbtuvės, pažinimo
salos

Žiūrėk, toks pats,
skirtingas, kitoks.

Atliekant formų derinimo užduotis, siūloma naudoti šiuos daiktus: kietas dvimates geometrinės figūras, plokščias figūras iš žaislinių konstruktorių, kartoninius arba plastikinius šablonus, dėlionių detales, iš spalvoto limpamo popieriaus iškirptas figūras, trafaretus, dėžes.

- Kokie daiktai domina vaiką?
- Ar geba derinti plokščius daiktus pagal formą?
- Ar geba derinti erdvinius daiktus pagal formą?
- Ar geba susieti plokščią formą su erdviniu daiktu?
- Kaip išreiškia emocijas, kai kas nors pavyksta ar nepavyksta?

ĮTRAUKIANTIS KONTEKSTAS

Pažintį su geometrinėmis figūromis pradėkime pasiūlydami vaikui judėti atitinkamos formos keliu. Tai gali būti judrieji žaidimai salėje ar žaidimų kampelyje, kai pats vaikas ar jo judinamas daiktas juda tam tikros formos keliu.

Pirmame pažinties su daikto geometrine forma etape vaiko dėmesį atkreipiame tik į tai, ar jis ir jo judinamas objektas juda *tokios pat* formos ar kitu, *skirtingos* formos keliu. Iš jūsų veiksmų ir žodžių vaikas turėtų suprasti, kad dėmesys kreipiamas tik į *tokią pačią* ar *kitokią* daikto formą.

1 veikla. TRAFARETAI VIDAUS ERDVĖJE

Pasiūlykime vaikui spalvingus trafaretus su įvairių geometrinių formų skylėmis. Vaikas turėtų surasti figūrą, kurią būtų galima įdėti į atitinkamos formos skylę.

Leiskime vaikui laisvai eksperimentuoti ir pačiam atrasti įvairias formas atitinkančias detales.

2 veikla. DĒLIONĖS

Kitas žingsnis būtų įgusti padaryti, atkartoti tokią pat geometrinę formą, kaip ir paveikslėlyje. Pavyzdžiui, parodykime vaikui, kaip GEO lentoje ant kuoliukų užvyniojant gumytę galima atkartoti paveikslėlyje pavaizduotą geometrinę formą. Arba išardykime figūros dēlionę ir vėl ją sudėkime. Pasiūlykime vaikui padaryti tą patį. Kaskart dirbkime tik su vienu paveikslėliu (viena forma).

3 veikla. JUDRIEJI ŽAIDIMAI

Pažinti geometrines formas vaikai turėtų kuo įvairesnėse erdvėse. Pavyzdžiui, galima salėje ant kiekvienos sienos pritvirtinti po didelį kokios nors figūros brėžinį. Grojant muzikai, vaikai žygiuos aplink salę, o jai sustojus, turės nubėgti prie tos sienos, kur bus priklijuota tokios pat formos figūra, kaip ir tuo metu pedagogo parodytoji.

4 veikla. TRAFARETAI LAUKO ERDVĖJE

Lauko sąlygomis mokytis derinti formas padeda veiklos su trafaretais. Kiekvienam vaikui duokime vis kitos figūros trafaretą. Žiūrėdamas pro trafareto skylę, vaikas ieškos atitinkamos formos daiktų (norimas formas galima pakabinti ant medžio šakų ar nupiešti ant asfalto). Vaikas netikėtai gali atrasti ir reikiamos formos šešėlį ar saulės apšviestą plotą.

5 veikla. DAIKTŲ RŪŠIAVIMAS PAGAL FORMĄ

Suprasti, kaip gerai vaikas skiria tos pačios formos daiktus, galima pasiūlant jam surūšiuoti dviejų formų plokščius daiktus. Pavyzdžiui, ant padėklo sudedami dviejų formų daiktai ir prašoma juos surūšiuoti pagal formą į dvi dėžes. Padėkite vaikui pradėti, į kiekvieną iš dėžių (indų) įmesdami po tam tikros formos daiktą. Kad būtų įdomiau, vaikas daiktus gali kilnoti su mentele, žnyplėmis arba samteliu. Palaipsniui didinkite formų, kurias vaikas turi surūšiuoti, skaičių.

KAJ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Kokių formų plokščias figūras vaikas sugeba suderinti (pvz., skritulį su skrituliu, kvadratą su kvadratu ir t. t.)? (11)
- Kokias plokščias figūras pastebi kasdienėje aplinkoje? (11)
- Kokiais daiktais ir formomis domisi? (18)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

- Droviam, užsisklendusiam vaikui leiskime ramiai stebėti, kaip dirba kiti vaikai. Jį įtraukti į veiklą galima padrašinant, užduotį atliekant kartu su juo. Nenorinčiam dirbti šalia kitų vaikui duokime laiko apsiprasti. Pasiūlykime atokesnę erdvę šio vaiko veiklai, stebėkime, kad jo netrikdytų pašaliniai dirgikliai.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Vaikams galima pasiūlyti patyrimėti įvairių daiktų antspaudus. Pavyzdžiui, pedagogas galėtų apibrėžti erdvės figūrų pagrindus ant didelio balto popieriaus lapo ir pasiūlyti vaikams surasti, kuri figūra buvo apibrėžta.
- Duokite vaikams įvairių kasdienių daiktų, kuriuos jie galėtų panaudoti kaip šablonus, kurdami formas ir piešinius. Pavyzdžiui, norėdami nupiešti apskritimą, jie gali apibrėžti puodelį, o apibrėžę knygą – gauti stačiakampį.

Kol susiformuos vaiko daiktų derinimo pagal formą įgūdžiai, gali praeiti nemažai laiko. Kol vieni vaikai mokysis ant jūsų nupiešto namo kontūro (pavyzdžiui, namo stogas gali būti trikampis, jo pagrindas – kvadratas, o durys ir langai – stačiakampiai) priklijuoti tinkamas formas, kiti vaikai jau galės mokytis atkurti paveikslėlį iš konstruktoriaus detalių.

Ilgainiui vaikai iš atminties pradės kurti iš geometrinių detalių sudarytus piešinius. Jie galės apžiūrėti vienas kito piešinius ir aptarti juose panaudotas formas. Ar jie galės pasakyti, kuriame paveikslėlyje kuris šablonas buvo panaudotas?

Nepamirškite, kad vienodus daiktus vaikui derinti yra lengviau, nei trimatinius daiktus derinti su trafaretu ar piešiniu.

5

POKYČIAI

1. KASDIENIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI. 2 žingsnis: domisi maistu, stalo įrankiais.
3 žingsnis: pasako, ko nori ir ko nenori valgyti.

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS. 2 žingsnis: nuotraukoje, piešinyje atpažįsta realius, anksčiau matytus daiktus. 3 žingsnis: supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakomas daikto dydis, forma, spalva. Pradedama vartoti daiktams palyginti skirtus žodžius.

16. PROBLEMŲ SPRENDIMAS. 1 žingsnis: pakartoja nepasisekusį veiksma, jį keičia, kad pasiektų laukiamą rezultatą. 2 žingsnis: stebi, kaip panašioje situacijoje elgiasi kiti vaikai, ir išbando jų taikomus būdus. 3 žingsnis: atkakliai keičia veikimo būdus, bando veiklą atlikti pats.

PASIEKIMAI

VIETA:
vidaus
erdvė

FORMA: bendravimo
salos, problemų
sprendimo stotelės,
vaikų projektas,
pažinimo salos

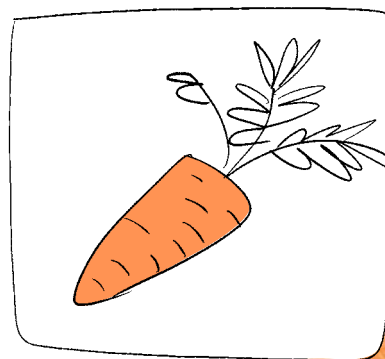
Pakeisti išvaizdą, tikras daiktas, pavaizduotas daiktas. Toks pat, kitoks, ne toks, vienodi, skirtingi, ilgas – trumpas, lengvas – sunkus ir pan.

1 veikla. Maisto produktai, kurių išvaizdą galima lengvai pakeisti, ir jų nuotraukos, paveikslėliai.
2 veikla. Serviravimo indai, kilimėliai su jų atvaizdais, medžiagos, iš kurių galima būtų „gaminti“ įsivaizduojamą maistą.

- Ar vaikas geba priderinti tikrą daiktą prie paveikslėlio?
- Kokius daiktus įsivaizduoja, kai daro tam tikros geometrinės formos patiekalą (pvz., plona modelino juostelė primena makaroną; skrituliuku vaizduojama pica ir pan.)?
- Kokius maisto produktus atpažįsta?
- Kokius stalo indus, įrankius atpažįsta, pavadina?
- Kaip elgiasi, jei kas nepasiseka?

1 veikla. MAISTO PRODUKTAI IR JŲ POKYČIAI

Su vaikais apžiūrime ir tyrinėjame maisto produktus, kurių išvaizdą galima lengvai pakeisti. Pavyzdžiui, paimkime apelsiną ir suskirstykite jį skiltelėmis; nulupkite bananą ir leiskite vaikams jį supjaustyti griežinėliais; tegu vaikai pabando iškočioti tešlą ir suformuoti įvairių formų pyragėlius; tegu suplėšo salotas ir pagardina jas prieskoniais ir pan. Atkreipkite vaiko dėmesį, kad daiktai gali pakeisti išvaizdą.

Pakvieskime vaikus apžiūrėti paveikslėlius, nuotraukas, korteles, kuriose anksčiau nagrinėti daiktai yra kaip nors pakeitę savo išvaizdą. Ar vaikas gebės atpažinti daiktą? Ar galės pasakyti ar parodyti, kas su juo buvo padaryta, kad jis pakeitė išvaizdą?

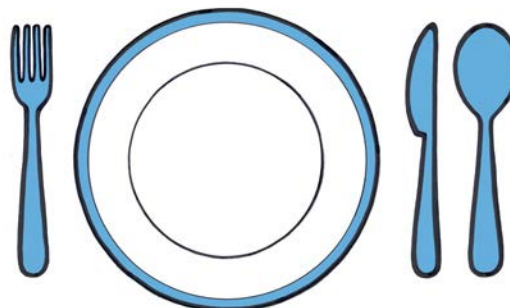

2 veikla. SERVIRAVIMO INDAI

Valgant atkreipkite vaikų dėmesį į indus, iš kurių jie valgo. Ar žino jų pavadinimus?

Pastatykite kelis rečiau naudojamus serviravimo indus (pvz., ledų ar desertų indelį, torto lėkštę). Ar vaikai žino jų pavadinimus, paskirtį?

Išdalykite vaikams kilimėlius, ant kurių pavaizduoti serviravimo indai (žr. šios knygelės priedų 2–4 lapus). Ar vaikai susieja tikrą daiktą su jo vaizdu paveikslėlyje? Pasiūlykite priemonių ir medžiagų, iš kurių būtų galima pagaminti įsivaizduojamą maistą (spalvota tešla, modelinas, papuošimų detalės ir kt.) ir sudėti jį į kilimėlyje pavaizduotą indą. Leiskite vaikams patiems nuspręsti, kokį patiekalą norėtų pagaminti. O kai jie baigs darbą, paprašykite papasakoti, ką pagamino, ką norėtų pavaišinti savo patiekalu.

Vaiko matematinų gebėjimų plėtotė priklauso ne tik nuo specifinės matematinės veiklos, bet ir nuo kasdien įgyjamos patirties, praturtintos žaidybiniais ir kūrybiniais elementais. Svarbu, kad žaidžiančiam vaikui pedagogas užduotų klausimus, skatinančius paaiškinti, apsvastyti, atrasti naujų idėjų, vis geriau suprasti ir vartoti daiktų formą, dydį ir t. t. nusakančius žodžius.

Ištrauka iš filmuko „Mikė Pūkuotukas“ apie gimtadienį lietuvių kalba:

Ištrauka iš filmuko „Mikė Pūkuotukas“ apie gimtadienį anglų kalba.

KAJ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Kokių formų plokščias figūras vaikas sugeba suderinti (pvz., skritulį su skrituliu, kvadratą su kvadratu ir t. t.)? (11)
- Kokias plokščias figūras pastebi kasdienėje aplinkoje? (11)
- Kokiais daiktais ir formomis domisi? (1)
- Ar stebi, kaip elgiasi kiti vaikai, ar išbando jų siūlomus būdus? (16)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

Vaikui gali būti sunku įsitraukti į veiklą dėl patiriamų girdimojo suvokimo ar kalbinių sunkumų. Siūlome išbandyti tokias mokymo strategijas:

- neskubinkite vaiko, parodykite jam laukiamą atsaką į užduotį, o tada tegu jis pabando tai pakartoti;
- dirbkite šalia vaiko su tokiu pačiu rinkiniu, kokį turi jis, ir po kiekvieno žingsnio stabtelėkite, kad vaikas galėtų pasielgti panašiai;
- pasiūlykite vaikui pradėti vykdyti užduotį ir prisijunkite, padėdami ją užbaigti;
- nurodymus vaikui pateikite aiškia, paprasta kalba, neviršijančia vaiko kalbinių sugebėjimų;
- pasistenkite, kad atlikdamas užduotį vaikas turėtų suvokti mažiau žodinių nurodymų.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

Animacinis edukacinis filmukas apie Mikę Pūkuotuką (jo gimtadienį). Pasižiūrėję aptariame matytą filmuką ir paklausiamo, ką vaikai norėtų pasikviesti į savo gimtadienį (draugą, šeimos narį, žaislą ir pan.). Ar vaikai žino, kokį maistą mėgsta jų svečiai? Tada pakviečiame padaryti ar pavaizduoti skanų patiekalą įsivaizduojamam svečiui. Gal darželyje yra virtuvėlė, kurioje vaikai galėtų pagaminti tikrų patiekalų? Galima pasikalbėti su jais apie tai, kaip užmaišyti ir iškočioti tešlą, sudėlioti maistą į formeles.

6

PENKIOS ANTELĖS

11. SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS. 3 žingsnis: skiria žodžius: mažai (vienas, du, trys, ...) ir daug. Žaisdamas stengiasi rasti reikiamos spalvos daiktą. Geba išrikiuoti daiktus į vieną eilę. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakomas judėjimas erdvėje, pradeda vartoti daiktams palyginti, surikiuoti eilės tvarka skirtus žodžius.

12. MENINĖ RAIŠKA. 3 žingsnis. Muzika: dainuoja dainelės, palydėdamas jas judesiais, žaidžia muzikinius žaidimus, jų tekstus imituodamas judesiais.

VIETA:
vidaus ir
lauko erdvė

FORMA:
kūrybinė
laboratorija,
žaidimas

Spalvos: raudona, geltona, žalia, mėlyna. Antelė, lizdas, upė, plaukti, grįžti. Pirmas, antras, trečias, ketvirtas, penktas.

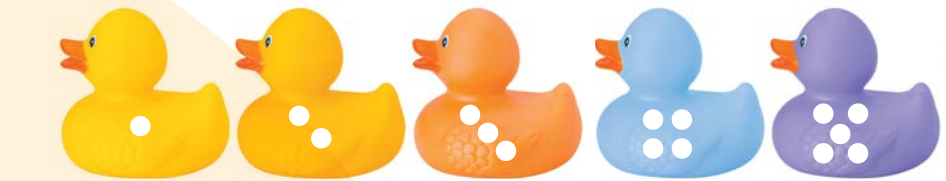
Mėlynos spalvos medžiaga (upė), medžiagos atraižos (antelių lizdeliai), 3–4 spalvų žaislinės antelės (po 3 kiekvienam vaikui), kortelės ar lipnūs lapeliai su skaičiais (jų modeliais), kuriuos galima pritvirtinti prie antelių.

- Kokios spalvos antelės aš turiu?
- Kelinta mano antelė plauks?
- Ar visos mano antelės sugrįžo?
- Kokios spalvos antelių aš turiu daugiau?
- Kaip sekasi pakartoti antelės (pedagogės) judesius?

Amerikiečių liaudies daina *Penkios antelės*

*Penkios antelės plaukia upe,
Plaukia upe, plaukia upe.
Kai mama pašaukia „kre kre“,
Visos antelės sugrįžta pas ją.*

Žaidimo centre patiesiame mėlyną medžiagą (upė). Drauge su vaikais dainuojame lietuvių liaudies dainelę apie antelę, palydėdami ją judesiais:

Plaukė antelė, plaukė antelė
(rankomis rodome plaukimo judesius),
Paplast, paplast, paplast
(rankomis rodome plazdenimo judesius),
Ir atsitūpė ant galvelės
(delniukus uždedame ant galvos).

Kiekvienam vaikui padalijame po 3–5 anteles ir „lizdelį“ (medžiagos skiautelę). Kviečiame jas suskaičiuoti, pasakyti, kokių jos yra spalvų.

Kartu su vaikais pasiruošiame dainuoti ir improvizuoti dainelę „Penkios antelės“. Iš pradžių dainuojame, kad *viena antelė plaukia upe*. Vaikai turi ant mėlynos medžiagos padėti po vieną savo antelę. Tardami žodžius *kai mama pašaukia „kre kre“*, *viena antelė sugrįžta pas ją*, kviečiame vaikus paimti po vieną antelę ir padėti ją ant medžiagėlės (į lizdelį).

Kartodami dainelę keičiame skaitmenį: *Dvi antelės plaukė upe*; jei antelių yra pakankamai, tada dainuojame: *Trys antelės plaukė upe*. Kokį skaičių dainuojame, tiek antelių vaikai deda ant

mėlynos medžiagos (upės). Tardami žodžius *kai mama pašaukia „kre kre“*, kviečiame vaikus savo anteles surasti ir parnešti į namus (į lizdelius). Pasiūlome patikrinti, ar visos antelės grįžo, suskaičiuojame.

Improvizuodami dainelę, galime sakyti ne plaukiančių antelių skaičių, bet jų spalvą (pavyzdžiui: *Geltonos antelės plaukia upe*). Gali ir visos antelės plaukti upe, o sugrįžti tik tos, kurias auklėtoja nurodys dainelėje. Vaikų prašoma sekti, kad lizdelyje nebūtų daugiau antelių, nei buvo iš pradžių (jie turi jas kaskart suskaičiuoti).

Muzikinį žaidimą galima pajvairinti, ant antelių užkljuojant lipdukus su skaičiais nuo 1 iki 5 arba jų atitikmenimis. Kiekvienam vaikui duodamas tik vienas skaičius (jo atitikmenys). Dainuojame dainelę: *Pirma antelė plaukė upe* (vaikas, turintis skaičių 1, eina paskui pedagogą), *antra antelė plaukė upe* (vaikas, turintis skaičių 2, eina paskui pedagogą), *trečia antelė plaukė upe* ir t. t., kol susirenka visi vaikai. Vaikai su antelėmis juda paskui pedagogą, improvizuodami antelių plaukimą.

VEIKLOS PLĖTOJIMAS

- Antelės ne tik plaukioja, bet ir krypuoja. Pasiūlome vaikams vienam paskui kitą krypuoti atsitūpus. Dainuojame: *Penkios antelės krypavo krante...*
- Antelės gauda žuvis. Tegu vaikai ilsisi – atsigula ant nugaros ir ramiai judina rankas ir kojas. Dainuojame: *Penkios antelės gauda žuvis...* Vėliau paklausime, kokių žuvų pagavo: didelių, mažų, lydekų, karosų, lynų ir t. t.
- Pažiūrėkime vaizdo įrašą apie antis. Pasiūlykime vaikams atkurti ančių judesius.
- Pažaiskime žaidimą „Mama antis ir jos ančiukai“. Ančiukai klauso mamos. O aš? Judėkime, šokime paskui „mamą“, eidami vienas paskui kitą.
- Žaidimas „Aš turiu ančiuko pėdas“. Bandome vaikščioti kaip ančiukai. Pasigaminame iš popieriaus anties pėdutes, prisitvirtiname prie pėdų ir vaikštome.

Smagūs žaidimų pakartojimai padeda vaikui lengvai įsidėmėti ir suprasti skaičiavimo esmę.

KAŠ STEBĖTI IR VERTINTI?

- Kokius skaičius, jų atitikmenis pažįsta vaikas? (11)
- Ar supranta kelintinius skaitvardžius? (11)
- Iki kokio skaičiaus suskaičiuoja? (11)
- Kaip supranta žaidimo taisykles? (11, 12)
- Ar skiria spalvas? (11)
- Ar noriai įsitraukia į dainavimą, judesių atkartojimą? (12)

KAIP PRITAIKYTI VEIKLĄ VAIKŲ ĮVAIROVEI?

- Jei vaikas nesupranta žaidimo ir jo taisyklių, leiskime jam stebėti, o vėliau būtinai pakviškime dalyvauti bendroje veikloje. Vaikui įsitraukti į žaidimą bus lengviau, jei struktūruosime veiklą, jos seką pateikdami paveikslėliuose.
- Raidos sunkumų turintis vaikas gali nesuprasti, ką prašoma padaryti. Leiskime jam laisvai žaisti su antelėmis.
- Klausos sunkumų patiriančiam vaikui suprasti ir įsitraukti į žaidimą bus lengviau, jei kelis kartus parodysime, kaip atlikti užduotį, o žodinius paaiškinimus pakeisime gestais.

NAUDINGOS NUORODOS

Pasaka apie antį Janiną. Beatrix Potter. *Pasakos*. Alma littera, 2010.

Daina „Penkios antelės“ lietuvių kalba:

Daina „Penkios antelės“ anglų kalba:

Vaizdo įrašai:

apie antį su ančiukais,
plaukiojančius tvenkinyje /
Paperelle coraggiose:

apie antį su ančiukais
krante ir vandenyje /
Mamma anatra e famiglia:

apie antį su ančiukais mieste, kaip jie
pereina gatvę / *Saving a duck family
crossing a busy street in Cologne:*

apie antį su ančiukais /
*Female Mallard Duck with Baby
Ducklings being Attacked:*

ŽAISMĖ IR ATRADIMAI

Rekomendacijas ikimokyklinio ugdymo pedagogui sudaro:

- Vadovas pedagogui
- *Pakylėta kasdienybė* (iki 6 m.)

I RINKINYS (iki 3 m.)

- *Judantys laiptai*
- „Aš“ pasaulis
- *Smėlio dėžė*
- *Kalbos spintelė*
- *Atradimų takelis*
- **Korys**
- *Puodų orkestras*
- *Medžiagų dialogai*

II RINKINYS (3–6 m.)

- *Judantis pasaulis*
 - „Aš“ – matomas ir nematomas
 - *Kalbos ir knygos gelmė*
 - *Žalioji pieštukas*
 - *Energijos upė*
 - *Dėlionių kilimas*
 - *Pasaulis be sienų*
 - *Kūrybiniai dialogai*
 - *Mokymosi veidrodis*
 - *Realybių žaismė*
- Priedai knygelėms: *Judantys laiptai*, „Aš“ pasaulis, *Korys*, *Judantis pasaulis*, „Aš“ – matomas ir nematomas, *Žalioji pieštukas*, *Energijos upė*, *Dėlionių kilimas*, *Mokymosi veidrodis*, *Realybių žaismė*.

Giliają, žmogaus dvasios gelmė patiriamą matematinio mąstymo kultūrą formuokime nuo mažens. Užtikrinkime vaiko prigimtinių reikmę įvairiuose kontekstuose ir veiklose suprasti matematinės kalbos elementus. Planuodami matematinės veiklas, atsižvelkime į konkretaus amžiaus vaikų galimybes pažinti pasaulį, jau turimą patirtį, pozityviai vertinkime jų rodomas pastangas. Nepamirškime, kad emocinis aspektas matematinėse veiklose visuomet yra pats svarbiausias.

